

INŠTITUT ZA REVMATOLOGIJO (IR) KOT ZASEBNI NEPROFITNI ZAVOD

Odločitev za ustanovitev zasebnega neprofitnega zavoda **Inštituta za revmatologijo** (v nadaljevanju IR) je posledica neustreznih razmer znotraj UKC, na katere so predstavniki Kliničnega oddelka za revmatologijo (v nadaljevanju KO za revmatologijo) opozarjali že vrsto let. Ne glede na vrsto razgovorov in opozoril, ni prišlo do nikakršnih sprememb. Posledica je odločitev, da se KO za revmatologijo izloči iz sistema UKC, ker je to po prepričanju zaposlenih edini način, da se bolnikom z revmatološkimi boleznimi **zagotovi ustrezno raven zdravstvenih storitev tudi v prihodnosti**. Predstavniki KO za revmatologijo ugotavljajo, da se UKC zaradi svoje togosti počasi odziva na spremembe in ne omogoča posameznim organizacijskim enotam fleksibilnosti, kreativnosti in zadostnih pogojev za napredek, s tem pa ustvarja razmere, ki bodo v nekaj letih povečale zaostanek revmatološke stroke v primerjavi z drugimi članicami EU.

Razvojna pot slovenske revmatologije in KO za revmatologijo

Da bi razumeli vzroke za odločitev zdravnikov internistov revmatologov, drugih zdravstvenih delavcev in vrhunskih strokovnjakov laboratorija za imunologijo revmatizma, da po 36 letih pripadnosti Univerzitetnemu kliničnemu centru Ljubljana (UKC) Klinični oddelek KOR izstopi iz matične ustanove in se poda na samostojno pot kot novoustanovljeni Inštitut za revmatologijo, je treba spoznati razvojno pot, ki so jo revmatologi te osrednje slovenske institucije, s trdim delom in odrekanjem, v teh letih prehodili, in prepreke, ki zadnja leta vse bolj ovirajo razvoj revmatološke stroke. UKC se kot gigantska zdravstvena organizacija, ki je ujeta v mrežo togih predpisov, ne zna in ne zmore hitro in učinkovito prilagajati sodobnim razvojnim trendom, ki jih v zadnjih letih narekuje izjemno hiter razvoj posameznih medicinskih strok v svetu. **To pa bo povzročilo zaostajanje slovenske revmatologije za revmatologijo v nam primerljivih državah EU, s tem pa slabšanje enakih možnosti zdravljenja bolnikov z revmatičnimi boleznimi v Sloveniji.**

V UKC, ki po zadnjih dostopnih podatkih iz leta 2005 (objavljenih na spletni strani UKC avgusta 2007) zaposluje 1.164 zdravnikov in zobozdravnikov, 3.883 drugih zdravstvenih delavcev in nenormalno visoko število 2.137 nezdravstvenih delavcev, je KO za revmatologijo s **64 zaposlenimi in z 10 zaposlenimi zdravniki** eden izmed manjših kliničnih

oddelkov, ki pa po organiziranosti, količini opravljenega dela in raziskovalni dejavnosti izstopa iz poprečja UKC. Ob ustanovitvi leta 1971 se je na oddelku z 49 posteljami letno zdravilo poprečno 1.150 bolnikov, v zadnjih letih pa se na oddelku z 28 posteljami letno zdravi do 1.350 bolnikov, kar je mogoče doseči le s skrajšanjem ležalne dobe ob hitreje potekajoči diagnostiki in učinkovitejšem zdravljenju bolnikov ter z vpeljavo dnevne bolnišnice s šestimi posteljami. Število pregledanih bolnikov v revmatoloških ambulantah narašča in presega 14.000 pregledov letno. Za bolnike, ki so prvič pregledani, če se izkaže za potrebno, se isti dan, poleg laboratorijskih diagnostičnih preiskav, izvede tudi ultrazvočni pregled prizadetih sklepov in meritev kostne gostote. Ob utemeljenem sumu, da gre za sistemske bolezni veziva, Sjögrenov sindrom in sistemske sklerozo, opravi bolnik vso potrebno diagnostiko v posebnih specializiranih ambulantah, kar v najkrajšem možnem času omogoča postavitev diagnoze, oceno resnosti bolezni in takojšnji začetek zdravljenja. Vsak bolnik z nenadnim težjim začetkom vnetne revmatske bolezni, za katerega izbrani zdravnik presodi, da potrebuje takojšen pregled pri revmatologu, je še isti dan pregledan v nujni revmatološki ambulanti. Od leta 1999 je vpeljana tudi ultrazvočna diagnostika sklepov, letno je pregledanih več kot 1.500 bolnikov, pri večini pregledanih pa se opravi sočasen pregled več vnetno prizadetih sklepov. V začetku leta 2007 je bila vpeljana **ambulanta za kapilaroskopijo**, preiskavno metodo, ki omogoča zgodnjo prepoznavo sprememb kapilarnega žilja pri bolnikih s sistemsko sklerozo, letno bo s to preiskavo pregledanih vsaj 200 bolnikov. Sestavni del KO za revmatologijo je tudi **laboratorij za imunologijo revmatizma**, eden izmed referenčnih laboratorijev v EU za detekcijo avtoprotiteles, ki je vodilni v Sloveniji in izvaja diagnostične preiskave za njen večji del. Posebna organizacijska enota OKA (za oceno kakovosti določanja avtoprotiteles) v okviru SNEQAS (Slovenske nacionalne sheme ocene kakovosti izvajanja laboratorijskih preiskav) izvaja neodvisen nadzor kakovosti določanja nekaterih avtoprotiteles za vse laboratorije v državi, ki se ukvarjajo z laboratorijsko diagnostiko revmatskih bolezni.

Obseg raziskovalnega dela na KO za revmatologijo se je po letu 1981 iz leta v leto povečeval. V zadnjem desetletju pa se je KO za revmatologijo razvil v eno vodilnih raziskovalnih skupin, ne le v UKC, temveč na področju medicinskih raziskav nasploh in vzpostavil sodelovanje z raziskovalnimi ustanovami predvsem na Nizozemskem, Japonskem, v Izraelu, Avstriji, Italiji in na Finskem. Plod dela na lastnih raziskovalnih projektih in sodelovanja v mednarodnih raziskavah je vedno večje število objav v tujih strokovnih revijah, ki je do leta 2007 naraslo na več kot 450 znanstvenih in strokovnih člankov z več kot 2.600 citati (po podatkih Web of Science). KO za revmatologijo je v zadnjih letih organiziral več odmevnih strokovnih srečanj

z mednarodno udeležbo, leta 2006 na primer 6. Centralnoevropski revmatološki kongres na Bledu in v letu 2007 6. Sestanek antifosfolipidnega foruma o antifosfolipidnih protitelesih. Že vrsto let so revmatologi in drugi strokovni sodelavci vključeni v mednarodne raziskave zdravljenj, predvsem v začetne faze kliničnega preskušanja. Poleg tega je bil raziskovalni program, ki ga vodi prof.dr. Blaž Rozman, dr.med. z naslovom Sistemske avtoimunske bolezni, leta 2005 uvrščen med 17 najboljših raziskovalnih programov na nacionalnem nivoju.

Poleg naštetega zaposleni v KO za revmatologijo skrbijo tudi za pedagoško dejavnost na dodiplomskem in podiplomskem študiju na Medicinski fakulteti, Fakulteti za farmacijo, Visoki šoli za zdravstvo Univerze v Ljubljani, postavljajo doktrino zdravljenja in vpeljujejo vse novosti v zdravljenju in diagnostiki vnetnih revmatičnih bolezni v Sloveniji. Z organizacijo domačih in mednarodnih strokovnih srečanj ter s pomočjo spletne strani **revma.net** skrbijo tudi za izobraževanje strokovne in laične javnosti.

Zakaj odločitev za izstop iz UKC?

Katere so torej ovire, ki so pri zdravnikih in zdravstvenih sodelavcih kot nosilcih zdravstvene dejavnosti na KO za revmatologijo, sprožile razmišljanje o odpovedih delovnega razmerja?

Nekatere najbolj ključne so naslednje:

- Vodstvo UKC se ni odzivalo na opozorila predstojnika KO za revmatologijo o nemogočih razmerah v delu ambulantnih prostorov, ki ne omogočajo širitve ambulantnega dela.
- KO za revmatologijo so odmerjena pičila sredstva amortizacije v višini **9.800 EUR** letno, kar ne omogoča nakupov vse prepotrebne opreme, ki bi zagotavljala normalne delovne pogoje, prav tako ne izboljšanja bivalnih pogojev revmatičnih bolnikov, zdravljenih na oddelku. Posledice tega so slaba opremljenost oddelka in neustrezni bivalni pogoji za revmatične bolnike.
- Zaradi nenehnih pritožb ponudnikov na izbiro dobavitelja, ki jih omogoča zakonodaja v zvezi z javnimi razpisi, vedno znova prihaja do več kot dveletnih časovnih zamikov pri dobavi tiste medicinske opreme, katere nakup omogočajo amortizacijska sredstva.
- Skromno odmerjena sredstva za izobraževanje v višini **8.000 EUR** letno ne zagotavljajo niti temeljnih pogojev, ki so nujni, da z udeležbo, seveda tudi aktivno,

predvsem na mednarodnih strokovnih srečanjih obdržimo stik z razvojnimi trendi sodobne revmatologije v svetu.

- Preobsežen birokratski aparat uprave UKC z nalaganjem odvečnih administrativnih opravil zadnja leta vse bolj obremenjuje strokovni kader, ki se duši v popolnoma nepotrebem (papirnem) delu, kar moteče vpliva na strokovno delo.
- Nepreglednost prihodkov in odhodkov posameznih organizacijskih enot ne spodbuja pri zaposlenih motiviranosti za racionalno porabo materiala, za racionalizacijo delovnih opravil in odgovornosti na vseh ravneh.
- Nestimulativni so tudi osebni dohodki zaposlenih, saj dobro, zavzeto delo ni nagrajeno, o trinajsti plači pa lahko zaposleni samo sanjamo.

Nezadovoljstvo z opisanimi delovnimi razmerami, predstavlja vse resnejšo grožnjo odhoda posameznih zdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev in sodelavcev, česar ne more zaustaviti niti omejitev podeljevanja koncesij v zdravstvu, saj obstajajo tudi možnosti zaposlitve v tujini, pri farmacevtskih podjetjih in drugod. Ob dejstvu, da bosta oddelek leta 2008 zapustili dve revmatologinji, ki sta izpolnili pogoje za starostno upokožitev, bi KO za revmatologijo z odhodom enega ali več specialistov začel izgubljati kritično število ljudi za vse aktivnosti, ki jih izvaja sedaj. Ob takem scenariju, ki je videti neizbežen, bi v kratkem postal sekundarni, tretjerazredni klinični oddelek.

Slovenija bi bila v takih razmerah prisiljena diagnostično in terapevtsko zapletene bolnike vse pogosteje pošiljati na zdravljenje v tujino, kjer bi se zaradi nezadostnih pedagoških zmogljivosti v prihodnje šolali tudi mladi specializanti revmatologije. To pa so razmere, ki si jih odgovorni na KO za revmatologijo ne želijo in jih ne morejo sprejeti. Zato je za vzdrževanje, posodabljanje in širjenje vseh dejavnosti (strokovne, pedagoške in raziskovalne) in za ohranitev potrebne strokovne kontinuitete in zdrave vsebine nujno, da vsi zdravniki in drugi univerzitetno izobraženi zdravstveni sodelavci ostanejo zaposleni skupaj v eni ustanovi. Na opisane razmere in možne rešitve je vodstvo KO za revmatologijo večkrat tudi pisno opozarjalo vodstvo UKC (Tomšič, M. Kritična presoja današnjega časa. V: Rozman, B, Kos - Golja, M. Slovenska revmatologija. Ljubljana: Klinični center, Klinični oddelek za revmatologijo, 2006; 108–114, in z opomnikom ob sestanku z generalno direktorico 17. 8. 2006).

Inštitut za revmatologijo za strokovne in prijazne storitve

Ker vodstvo UKC ni in ni prisluhnilo, so se zaposleni v KO za revmatologijo po dolgotrajnem razmisleku in tehtanju vseh razlogov za in proti sklenili, da ustanovijo zasebni, in kar je treba posebej poudariti, **neprofitni Inštitut za revmatologijo**, ki bi zaposlil vse sedaj zaposlene na KO za revmatologijo in bi po pridobitvi koncesije deloval naprej v sedanjih bolnišničnih prostorih, za kar pa bi seveda plačeval ustrezno najemnino. Lastniki Inštituta za revmatologijo bodo njegovi ustanovitelji: osem zdravnikov revmatologov, višja medicinska sestra, dva univ. dipl. biologa, univ. dipl. ing. kemije, magister farmacije in visoka upravna delavka. Med ustanovitelji je tako devet doktorjev znanosti, dva magistra znanosti, izredni član SAZU, izredni profesor, dva docenta in dva primarija. Upravni odbor inštituta bo imel sedem članov, med katerimi bodo štirje voljeni izmed ustanoviteljev nove zdravstvene institucije, eden bo predstavnik zaposlenih, dva pa bosta zunanja člana – enega bo imenovala Univerza v Ljubljani, drugega pa Društvo revmatičnih bolnikov Slovenije, s čimer bo zagotovljen nadzor civilne družbe nad delovanjem inštituta.

Zdravniki, zaposleni na Inštitutu za revmatologijo, bi po sklenitvi medsebojnega pogodbenega odnosa z UKC tudi vnaprej sodelovali pri zagotavljanju neprekinjene dežurne službe na internih oddelkih v bolnišnici dr. Petra Držaja. Ker želijo ohraniti vse pedagoške obveznosti, bi se inštitut po pridobitvi soglasja Medicinske fakultete in Univerze v Ljubljani v kratkem preimenoval v Univerzitetni inštitut za revmatologijo. Novoustanovljeni inštitut bo zagotovo izpolnjeval vse pogodbene obveznosti, sklenjene z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), enako, kot jih sedaj izpolnjuje KO za revmatologijo. Zaradi možnosti za neposredna dogovarjanja z ZZZS, pa so zdravniki revmatologi s preureditvijo prostorov in organizacijo dodatne revmatološke ambulante pripravljeni povečati obseg dela za 10 odstotkov in tako skrajšati, zaradi preobremenjenosti sedanjih ambulant za revmatične bolnike, nevzdržno dolge čakalne dobe.

Zavzeto delo, in avtonomno oblikovanje kadrovske politike ter zaposlovanje tistih kadrov, ki so za razvoj inštituta najbolj potrebni, bodo zagotavljali ne samo nadaljnjo strokovno rast revmatologije v Sloveniji, temveč tudi stalno rast kakovosti oskrbe revmatičnih bolnikov, ki bo v zadovoljstvo njim in njihovim svojcem. Z neodvisnim razpolaganjem s finančnimi viri bo mogoče izboljšati bivalne pogoje v bolnišnici zdravljenih bolnikov, zagotoviti dovolj sodobne opreme za nemoteno delo bolnišničnega oddelka ter za rutinsko kot tudi raziskovalno delo laboratorija. Poleg tega bo v novih razmerah možno zaposlenim zagotoviti udeležbo na strokovnih srečanjih in izpopolnjevanjih doma in v tujini.

V naslednjih 5 do 10 letih bo Inštitut za revmatologijo pridobil svoje prostore, v katerih bo organizirana popolna oskrba bolnikov z revmatično boleznijo. Verjetno se bo zmanjšal in s tem pocenil bolnišnični del, povečal se bo obseg dela v dnevni bolnišnici in ambulantnem delu. Na enem mestu bodo na voljo vsa slikovna diagnostika (ultrazvok, rentgenska diagnostika in tudi magnetna resonanca), vrhunski rutinski in raziskovalni laboratorij, fizikalna, delovna in hidroterapija, psihoterapija in izobraževanje za bolnike, vpeljeni pa bodo tudi vsi standardi za spremljanje kakovosti. Vse to bo bolniku z revmatično boleznijo omogočilo hitro, prijazno in kakovostno diagnostiko in zdravljenje.

prim. dr. Dušan Logar, dr. med.

doc. dr. Matija Tomšič, dr. med.

prof. dr. Blaž Rozman, dr. med.